

דיאלוג מגדרי

מערך פעילות – מיועד לגילאי 16-18

מטרות:

1. להעלות לדיון את ההשפעה שיש לתרבות ולזמן על התבניות המגדריות וההשלכות של ההשפעה הזו.
2. חשיפה לדיאלוג מגדרי פנימי שמעסיק את בני הנוער, ואת החברה בכלל.

ציוד נדרש:

1. כל הנספחים מודפסים – את נספח ג' מומלץ להדפיס בצבע.
2. עטים
3. פתקים קטנים
4. 2 בריסטולים + דבק/סלוטייפ
5. מסקינטייפ להדביק על הרצפה

יש צורך בידע בסיסי בנושא המגדרי, והבדלה בין מין, מגדר ומיניות. ניתן לקרוא **בנספח א'**.

משך מערך הפעילות: כשעה ורבע

1. פתיחה (20-15 דק'): "סטיגמות"

לוקחים שני בריסטולים גדולים. במרכז של אחד מהם מדביקים דמות אישה, ובשני דמות של גבר (**נספח ב'**). תולים את הבריסטולים על שני קירות בחדר, אחד מול השני (חשוב). אחר כך מחלקים את הקבוצה לשתי קבוצות-קטנות, ומבקשים מכל קבוצה לעמוד ליד בריסטול אחד. חשוב שבכל קבוצה-קטנה יהיו גם בנים, וגם בנות. נותנים לכל קבוצה עט, ומציגים להם קטגוריות שונות – כל פעם קטגוריה אחרת, אחת אחרי השנייה. בכל קטגוריה מבקשים מהם לכתוב מהן הסטיגמות (ה"תוויות", או ה"סטריאוטיפים") שהם מכירים לגבי 'גבר' ו'אישה'.

חשוב להסביר לחניכים שהם אמורים לכתוב את מה שהחברה חושבת ומצפה, ולא את דעתם האישית.

הקטגוריות הן:

מבנה ודימוי גוף (דוגמאות: גבר – שרירי, שעיר, גבוה, מקועקע. אישה – חלקה, מטופחת, רזה)

לבוש (דוגמאות: גבר – ג'ינס, נעלי עבודה, כובע. אישה – שמלה, חזיה, צנועה, וכו')

תחביבים (דוגמאות: גבר – ספורט, פלייסטיישן, טיולים. אישה – בישול, אפיה, שופינג)

מקצוע (דוגמאות: גבר: עורך דין, פוליטיקאי, ספורטאי, מנהל. אישה – מורה, מנקה, עקרת בית)

אוכל (דוגמאות: גבר – בשר, פיצה, אוכל הרבה. אישה – דיאטה, חסה, פריכות)

ז'אנר סרטים (דוגמאות: גבר - אקשן, מלחמה, קומדיה. אישה – רומן, קומדיה רומנטית, דיסני)

מה עושה בחלוקת התפקידים בבית? (דוגמאות: גבר – כלים, קניות, עבודות שיפוצים; אישה – מנקה, מבשלת, מטפלת בילדים)

וכעת למשחק עצמו:

לאחר שכל קב' כתבה על הבריסטול מה לדעתם מייצג כל מגדר, נבקש מכל החניכים לעמוד במרכז החדר, בין שני הקירות שעליהם הבריסטולים, ולדמיין ציר שרץ מבריסטול אחד לשני. בכל פעם המדריך יבחר קטגוריה אחת, ויקריא סטיגמה אחת או שתיים מתוכה – ויבקש מהחניכים לעמוד איפשהו על הרצף, לפי תחושת החיבור האישי (!) שלהם לסטיגמה שהוקראה.

למשל: אם על הבריסטול של הגבר כתוב 'אוהב לאכול פיצה', אז חניכה שמאוד אוהבת לאכול פיצה תעמוד קרוב מאוד לבריסטול של הגבר, וחניך שלא אוהב בכלל פיצה יעמוד קרוב לבריסטול של האישה.

הרעיון הוא כמובן להראות לחניכים שלא תמיד כל הנשים בצד אחד, וכל הגברים בצד שני. שיש גם "באמצע". אין צורך לפתח דיון בשלב הזה – עוד נגיע לזה בהמשך...

2. מין/מגדר/מיניות (15 דק')

על לוח מחיק/בריסטול, נרשום 3 כותרות: 'מין', 'מגדר', 'מיניות'.

נבקש מהקבוצה לזרוק מילים/ביטויים שקשורים בעיניהם למין, מגדר ומיניות. המדריך יקשיב למילים שנאמרות, וירשום כל מילה מתחת לכותרת המתאימה לה – כלומר,

לנושא שאליו היא קשורה. דוגמאות: מין – זכר, נקבה, אברי מין, יחסי מין, פיריון (הריון, לידה); מגדר – אישה, גבר, פמיניזם, שוביניזם, טרנסג'נדר; מיניות – הומו, לסבית, דו-מיני, טרנס-סקסואל.

נתמקד בלהסביר את ההבדל בין "זכר – נקבה" ל "גבר – אישה" – ההבדל בין מה שנולדנו איתו (מין – כלומר, זכר או נקבה), לבין מה שרכשנו במהלך השנים (מגדר – כלומר, גבר או אישה).

* מומלץ לא להתמקד יותר מדיי בהקשר של הנטייה המינית (הומואים/לסביות/וכו'), אלא להתעקש להשאיר את הדיון בנושא המגדרי.

3. ניראות (10 דק')

נציג לחניכים שתי תמונות (נספח ג):

נתחיל בלואי ה-14 - מלך צרפת, שהיה הגבר הכי חזק בעולם המערבי של המאה ה-17. מלך על צרפת ונווארה במשך 72 שנה (1643-1715), והיה החזק והמפורסם ביותר מבין כל מלכי אירופה באותה תקופה. כולם רצו להיות כמוהו. הוא קיבל לידי מדינה במשבר קשה, בפשיטת רגל כלכלית, עייפה ממלחמות ועימותים פנימיים – והוריש לבאים אחריו מדינה יציבה, שהייתה המדינה החזקה ביותר בעולם המערבי אז.

נעלה לדיון שתי שאלות:

* מה יש לכם להגיד על הלבוש שלו? על העמידה?

* האם מישהו מכם התלבש פעם ככה? (למה רק בפורים??)

אחר כך נציג את התמונה של ברק אובמה – נשיא ארה"ב, והגבר החזק ביותר בעולם המערבי כיום.

לדיון:

* נשווה בין הלבוש, ונמצא את ההבדלים (שמלה < חליפה ; חרב < מוט סלפי; וכו')

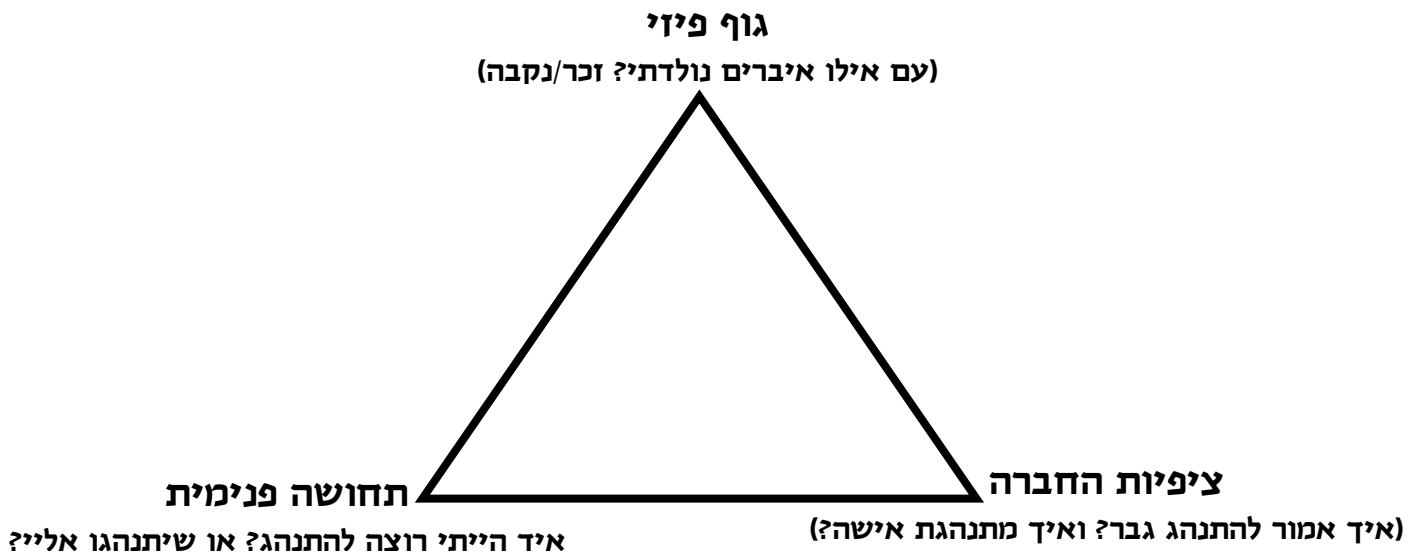
* האם הלבוש של לואי ה-14, בעיניים של הנוער כיום (כלומר, של החניכים) עושה אותו יותר "נשי"?

* ניראות מגדרית: כל התפיסה של 'איך אמור להיראות גבר', ו'איך אמורה להיראות

אישה' – משתנות ממקום למקום, ומתקופה לתקופה. אלה לא זכרים 'טבעיים' וקבועים, אלא – שונים ומשתנים עם הזמן.

4. דיאלוג מגדרי – 15 דק'

נבקש להציג לחניכים את הטענה שכולנו עוברים תהליך של חיברות בנוגע למגדר. את כולנו לימדו, באיזשהו שלב בילדות (לא תמיד אמרו לנו את זה ישירות. הרבה פעמים פשוט רמזו לנו...) – איך בניים צריכים להתנהג, ואיך בנות צריכות להתנהג. אבל זה שאמרו לנו ש'ככה זה!', לא הופך את זה לאמת מוחלטת. ננסה להסביר את הטענה על-ידי הצגת המשולש המגדרי. נצייר את המשולש על הלוח/בריסטול:

כשנסיים לצייר ולהסביר את הקודקודים של המשולש, נשאל את החניכים:

* מתי לדעתכם יכולה להיווצר אי-התאמה בין פינות המשולש?

כדאי לתת לחניכים דוגמה אישית, שלכם, למצב בו הייתה אי-התאמה מגדרית, שיצרה התמודדות אל מול הציפיות של החברה. למשל: "כשהייתי ילדה, ציפו ממני לאהוב לשחק בברביות, ואני בכלל אהבתי לשחק בכדור"; "כשסיימתי תיכון כולם ציפו שאתגייס לקרבי, ואני בכלל לא רציתי"; "כשהייתי ילד רציתי להיות בחוג קרמיקה", וכו'.

5. חיבור אישי לחוויה של 'חריגות מגדרית' (15 דק')

נדביק על הרצפה 'ציר זמן' ממסקינטייפ, ונסמן עליו גילאים: 0, 6, 12, 18 (עד גיל החניכים). ניתן לכל חניך 2-3 פתקיות, ו 5 דק' כדי לרשום על כל פתקית חוויה אחת שהם זוכרים, שבהם הם חוו 'חריגות מגדרית' – כשקודקודי המשולש האישי שלהם 'התנגשו': כשמה שהם הרגישו שנכון להם, התנגש עם מה שהחברה מצפה מהם, או עם הגוף הפיזי (למשל: "כשהייתי בת 6 יצאתי לחצר בלי חולצה, ואמא אמרה לי להיכנס פנימה כי בנות לא מסתובבות בלי חולצה ברחוב."); 'כשהייתי בן 10 לא אהבתי לשחק כדורגל כמו כל הבנים, אבל אבא 'הכריח' אותי, וכדומה). אם אין לחניכים חוויות משלהם, אפשר לרשום חוויות שהם מכירים אולי ממישהו אחר. לא צריך לרשום שם על הפתקיות.

אחר כך נבקש מהם להניח את הפתקים על הציר, ליד הגיל שבו קרתה החוויה.

אפשר לפתח דיון:

* איך התמודדתם עם הסיטואציה?

* בדיעבד – מה היית ממליץ לעצמך בסיטואציה ההיא?

* האם יש גילאים שבהם זה קורה יותר? למה, לדעתכם?

נספחים << (בעמ' הבא)

נספח א'

הגדרות בסיסיות

מין (SEX)

האיפיון הביולוגי של בן אדם – זכר, נקבה (או אינטרסקס: אינטרסקס היא תופעה ביולוגית המוכר מזה מאות שנים. מדובר בתופעה נדירה (תינוק אחד מכל 1,500 לידות), אבל קיימת: בני אדם שנולדים עם אברי-מין זכריים וגם נקביים. למשל: ילדה עם אשכים, או ילד עם רחם, וכד').

המין של אדם נקבע ע"י הגנים שלו, ומתבטא בסימני-מין חיצוניים (אברי מין) ופנימיים (הורמונים).

מגדר / זהות מגדרית (GENDER / GENDER ORIENTATION)

קטגוריה חברתית-תרבותית - גבר, או אישה (ויש עוד! בגרמניה, למשל, הממשלה החליטה לפני שנה על הוספת 'מגדר שלישי' – מגדר שאינו 100% גברי, וגם לא 100% נשי. משהו באמצע. המגדר הזה נכנס באופן רשמי לתרבות הגרמנית [כלומר, בכל הטפסים הממשלתיים, למשל, אדם יכול לבחור לסמן את עצמו כ'גבר', 'אישה', או 'מגדר שלישי').

בכל חברה ובכל תרבות יש הגדרות שונות למגדר, לעיתים הן זומות ולפעמים מאוד שונות. בחברה המערבית נהוג לזהות את המגדר עם המין הביולוגי (זכר = גבר, נקבה = אישה), אבל בתרבויות אחרות (למשל, חברות ילידיות באפריקה ובאסיה) ישנם 3 ו 4 מגדרים, ואף יותר.

תפקידי מגדר (GENDER ROLES)

הדימויים החברתיים שקיימים בכל תרבות כלפי המגדרים שקיימים בה – לדוגמא:
בתרבות שלנו, "גבריות" = מצ'ואיזם, חוזק, יכולת טכנית גבוהה, רגישות נמוכה, וכו'.
"נשיות" = יופי, עדינות, רכלנות, וכו'.

נטייה/העדפה מינית (SEXUAL ORIENTATION)

כלפי מי או מה מופנית **המשיכה** שלנו – גברים, נשים, נקבות, זכרים, וכו'.
הקטגוריה הזאת כוללת גם את 'עוצמת' המיניות שלנו – ישנם אנשים שהם א-מיניים (כלומר, היעדר חשק מיני בכלל לא קיים רצון לקיים יחסי מין).

נספח ב'

